

Επαναστατικός ορθολογισμός για την υπέρβαση του νεοφιλελευθερισμού και του παραλλαγμένου αριστερισμού

Γράφει ο: Νικόλαος Λάος

Μεταπολιτική και μετα-ανθρωπότητα στο Ελλαδικό μετά-κράτος του Σαμαρά και του Τσίπρα

Εισαγωγή στη μεταφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση

Ενώ το κεντρικό πολιτικό υποκείμενο του Μαρξισμού είναι η κοινωνική τάξη και το κεντρικό πολιτικό υποκείμενο του φασισμού είναι το κράτος, το κεντρικό πολιτικό υποκείμενο του φιλελευθερισμού είναι το άτομο. Ο φιλελευθερισμός απελευθερώνει το άτομο από όλες τις μορφές συλλογικής ταυτότητας και συμμετοχής (παραδοσιακή κουλτούρα, θρησκεία, εθνότητα, κ.ο.κ.) και αντιμετωπίζει το άτομο ως οντολογικά άταρκες θεμέλιο των αξιών και της αλήθειας. Κατ' επέκταση ο φιλελευθερισμός προκάλεσε μια ατομοκρατική παγκοσμιοποίηση, καθώς το άτομο έγινε το δεοντολογικό ιστορικό υποκείμενο παγκοσμίως.

Έτσι φθάσαμε στη φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, όπου το άτομο ως ιστορικό υποκείμενο δεν είναι απλά ένας Δυτικός ανθρωπολογικός δρόμος και τρόπος ζωής και άρα δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής, αλλά είναι ένα παγκόσμιο καθήκον. Η ουσία της αμερικανικής (γενικότερα αγγλοσαξονικής) φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης δεν είναι -όπως νομίζουν ορισμένοι αφελείς και ανίδεοι αριστεροί- η απορρύθμιση της αγοράς και η ανεξέλεγκτη λειτουργία του κεφαλαίου. Η ουσία της αμερικανικής (γενικότερα αγγλοσαξονικής) φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης είναι η απελευθέρωση του ανθρώπου από τη συμμετοχή του σε μια κοινότητα και από κάθε συλλογική πνευματική ταυτότητα. Γι' αυτό η κεντρική ρητορική της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης είναι εκείνη των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων», που χρησιμοποιούνται ως εργαλείο εγκαθίδρυσης της ατομοκρατίας και της αποδόμησης κοινοτήτων, και μάλιστα είναι μια υποχρεωτική ρητορική. Την υποχρεωτική αποδοχή, τουλάχιστον θεωρητικά, της φιλελεύθερης ρητορικής περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων φροντίζει να θυμίζει δυναμικά και το ΝΑΤΟ, με τις «ανθρωπιστικές» στρατιωτικές επεμβάσεις του (πρώην Γιουγκοσλαβία, Ιράκ, Λιβύη, Συρία, Ανατολική Αφρική κ.ο.κ.).

Υπό το πρίσμα του φιλελευθερισμού η ανθρωπότητα αποτελείται αποκλειστικώς από άτομα, ενώ οι κοινότητες (θρησκευτικές, εθνοτικές, πολιτιστικές, κρατικές κ.ο.κ.) έχουν δευτερεύουσα ή μάλλον μηδαμινή σημασία, καθώς είναι απλώς ιδιωτικές υποθέσεις ατόμων, όπως λ.χ. το ρούχο που θα φορέσουν, το μπέργκερ που θα φάνε, το αυτοκίνητο που θα οδηγήσουν κ.ο.κ. Καθώς λοιπόν οι διαφορετικές επιμέρους πνευματικές κοινότητες και οι συλλογικές ταυτότητες αποδομούνται και περιπίπτουν σε ασημαντότητα, η ανθρωπότητα ωθείται σε μια παγκοσμιότητα και τείνει σε ενοποίηση.

Η πνευματική κατάληξη αυτής της διαδικασίας είναι ένας αυτάρεσκος μηδενισμός. Στις λατινογενείς γλώσσες ο όρος μηδενισμός ονομάζεται «nihilism» (νιχλισμός) και προέρχεται από το αρνητικό λατινικό μόριο «ne» και τη λατινική λέξη «hilum», που σημαίνει ομφαλός. Μηδενιστής είναι ο άνθρωπος που δεν έχει ομφαλό και γενικά λώρο, δηλαδή δεν έχει πνευματικό πυρήνα, και άρα είναι πνευματικά μετέωρος, ανερμάτιστος, άσχετος, ασύνδετος.

Μετατρέποντας τους ανθρώπους σε μηδενιστικά άτομα ο φιλελευθερισμός αποδομεί και κάθε λογική και ηθική τάξη μέσω του μεταμοντερνισμού (post-modernism) και της μεταβιομηχανικής κοινωνίας (post-industrial society). Στη φάση του προχωρημένου φιλελευθερισμού ο ορθολογισμός, ο επιστημονισμός και ο θετικισμός της νεωτερικότητας (modernity) και της βιομηχανικής κοινωνίας αμφισβητούνται επίσης. Χαρακτηριστικοί εκφραστές αυτής της αμφισβήτησης είναι ο Άλβιν Τόφλερ (Alvin Toffler) και ο Τζορτζ Σόρος (George Soros), που έχει λανσάρει τη θεωρία της ανακλαστικότητας (reflexivity).

Ο φιλελευθερισμός οδηγείται σε μια πρόταση απόλυτης απελευθέρωσης του ατόμου ακόμη και από τη λογική και την ηθική. Η αντίληψη του φιλελευθερισμού για την ελευθερία είναι αρνητική, δηλαδή θέλει να μας «ελευθερώσει από», αλλά δεν έχει καμιά θετική πρόταση σχετικά με την «ελευθερία για», δηλαδή δεν μας λέει τίποτε για το ποιο είναι το νόημα της ελευθερίας. Τουναντίον απορρίπτει την ίδια τη συζήτηση περί νοήματος και το πολύ-πολύ παρέχει μερικά καταναλωτικά προϊόντα, μερικές πρακτικές lifestyle και μερικά τηλεοπτικά show ως τρόπους παράκαμψης και απόθησης του ερωτήματος «ποιο είναι το νόημα της ελευθερίας», δηλαδή «ποιον τελικό σκοπό έχει η (ελεύθερη) ιστορική δράση μου»; Έτσι ο φιλελευθερισμός, παράλληλα με τον αυτάρεσκο μηδενισμό του, φθάνει στον μεταμοντερνισμό, όπου κάθε συζήτηση περί αλήθειας, λογικής, ηθικής και νοήματος αποδομείται και περιθωριοποιείται.

Στο στάδιο του μεταμοντερνισμού, όπου ήδη έχουμε εισέλθει ως ανθρωπότητα, ο φιλελευθερισμός μετασηματίζεται, από μια πολιτική θεωρία, σε μια μεταπολιτική στάση και πρακτική. Η πολιτική αγορά δεν έχει πλέον νόημα, διότι ο πολιτικός λόγος και η ηθική έχουν αποδομηθεί. Τα κράτη και τα έθνη δεν έχουν πια νόημα, διότι έχουν διαλυθεί μέσα στο χωνευτήριο της παγκοσμιοποίησης. Οι θρησκευτικές και πολιτιστικές κοινότητες και παραδόσεις δεν ορίζουν την ιστορική δράση συλλογικών υποκειμένων, αλλά έχουν το πολύ-πολύ φολκλορική αξία, όπως λ.χ. τα τσαρούχια και οι φουστανέλες των Ευζώνων στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα. Η οικονομία, υπό την έννοια της παγκόσμιας καπιταλιστικής αγοράς, υποκαθιστά την πολιτική.

Οι προαναφερθείσες συνθήκες ορίζουν το «τέλος της ιστορίας», που ανήγγειλε ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμων Φράνσις Φουκουγιάμα (Francis Fukuyama), το 1992, με το ομώνυμο βιβλίο του. Στο «τέλος της ιστορίας» ο φιλελευθερισμός δεν είναι ζήτημα επιλογής (αφού έχουν αποδομηθεί οι διαφορετικές συλλογικές ταυτότητες και παραδόσεις), αλλά προβάλλεται ως μια μορφή ιστορικής νομοτέλειας και η οικονομία αναδεικνύεται σε πεπρωμένο. Για παράδειγμα, σε μια παραδοσιακοκρατική κοινωνία, το αν θα είναι εργάσιμη ημέρα η Κυριακή θα οριζόταν με κριτήριο θρησκευτικές και γενικά πολιτιστικές αξίες και όχι με κριτήριο οικονομικές αξίες. Η επιβολή της οικονομίας ως πεπρωμένο των ανθρώπων οδηγεί στη μετάβαση από τον φιλελευθερισμό στον μεταφιλελευθερισμό, δηλαδή σε μια μορφή φιλελευθερισμού που υπέχει θέση μεταφυσικής στάσης. Ο μεταφιλελευθερισμός είναι η κορύφωση του φιλελευθερισμού και συγκεκριμένα η αντικατάσταση όλων των μεταφυσικών συστημάτων από τον φιλελευθερισμό.

Μεταπολιτική μετα-ανθρωπότητα

Σήμερα πλέον έχουμε εισέλθει σε μια εποχή μεταπολιτικής μετα-ανθρωπότητας. Ο Αλεξάντερ Ντούγκιν (Alexander Dugin), σύγχρονος κορυφαίος θεωρητικός της γεωπολιτικής στο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Μόσχας, έχει συνοψίσει τα χαρακτηριστικά της μετα-ανθρωπότητας του μετα-μοντερνισμού ως εξής:

1. Αποπολιτικοποίηση: η πολιτική του μετα-ανθρώπου είναι ο πόλεμος ενάντια στην πολιτική. Η αποδόμηση της πολιτικής, πρώτα απ' όλα, γίνεται με τη μετάβαση στην οικονομία (ο «οικονομικός άνθρωπος» αντικαθιστά τον «πολιτικό άνθρωπο») και αμέσως μετά με την κατάργηση της διάκρισης μεταξύ οικονομικού υποκειμένου-αντικειμένου, στο

πλαίσιο ενός μετα-μοντέρνου δικτύου ελεύθερου παιχνιδιού, όπως εξήγησαν το 2000, στο βιβλίο τους με τίτλο «Empire» (Αυτοκρατορία), οι φιλόσοφοι Αντόνιο Νέγκρι (Antonio Negri) και Μάικλ Χαρντ (Michael Hardt). Έτσι δεν έχει τόση σημασία το αν η κυβέρνηση Σαμαρά θα εφαρμόσει ένα κάπως αυστηρότερο οικονομικό μνημόνιο από εκείνο που μπορεί να εφαρμόσει μια υποθετική κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ. Το ουσιώδες είναι ότι και η ΝΔ του Σαμαρά και ο ΣΥΡΙΖΑ του Τσίπρα συμφωνούν ότι η οικονομία είναι το κέντρο του κόσμου, ότι οι αξίες ανάγονται σε οικονομικές τιμές και ότι δεν υπάρχει σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ οικονομικού υποκειμένου-αντικειμένου. Γι' αυτό, ακόμη και όταν επιχειρεί να αντιπολιτευθεί την κυβέρνηση Σαμαρά, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν αντιτάσσει διαφορετική ολοκληρωμένη κοσμοθεωρία, ούτε, πολύ περισσότερο μια οντολογία ή μια ηθική, αλλά διατυπώνει απλώς και μόνο αποσπασματικές, θεματικές και διαχειριστικού χαρακτήρα εναλλακτικές προτάσεις.

Επίσης η αποπολιτικοποίηση προωθείται μέσω της μόδας, των διασημοτήτων, της γοητείας, του γκλάμορ και της σόου μπίζνες, που μας διδάσκουν ότι η κοινωνική και πολιτική καταξίωση δεν εξαρτάται από την κλασική έννοια της εργασίας αλλά από το να ενταχθεί και να διακριθεί κάποιος μέσα στο συνεχώς μεταβαλλόμενο δίκτυο γοητείας και σαγήνης. Έτσι τα μετα-πολιτικά κόμματα θεωρούν πλέον επιβεβλημένο να γεμίσουν το κοινοβούλιο με βουλευτές που προέρχονται από τις σόου μπίζνες, από το μόντελινγκ, από τον εμπορευματοποιημένο επαγγελματικό αθλητισμό, καθώς και από τα τηλεπαράθυρα και τα κοσμικά γκαλά. Όλοι εκφράζουν αυτό που ο Γάλλος φιλόσοφος Ζιλ Ντελούζ (Gilles Deleuze) έχει αποκαλέσει «λείο χώρο» (l' espace lisse). Ήδη πολλές δυνάμεις επιχειρούν να «καταξιώσουν» τον Αλέξη Τσίπρα και άλλα άρενα και θήλεα μέλη της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ στον στίβο της γοητείας και του «λείου χώρου».

2. Αυτονομισμός: Ο μετα-πολιτικός μετάνθρωπος κατ' αρχάς αποδομεί τη διοίκηση και τη συλλογική ταυτότητα και κοινότητα και στη συνέχεια προχωρεί στην αποδόμηση και του ίδιου του δικού του εαυτού. Ειδικά από τη δεκαετία του 1970 και μετά η Ελλάδα αποδομεί τη συλλογική πνευματική της υπόσταση, καταργεί τη διάκριση εαυτός-άλλος (μιλώντας για ενιαία Ευρώπη, όπου μάλιστα ως Ευρώπη εννοεί τη Δύση και ειδικά τη Δύση που θεμελιώνεται στους Φράγκους, στον Καρλομάγνο και στον Καρτέσιο, εχθρούς της βυζαντινής πνευματικότητας), αποδομεί το κράτος και φθάνει πλέον σήμερα να είναι ένα αποδομημένο κράτος αποτελούμενο από άτομα με κατακερματισμένη ταυτότητα. Ο μετα-πολιτικός μετάνθρωπος δεν αναγνωρίζει τη διάκριση πάνω ή κάτω από αυτόν (ιεραρχία),

ούτε μπορεί να συνειδητοποιήσει τον «εαυτό» και τον «άλλο», ούτε μπορεί να κατανοήσει οτιδήποτε βρίσκεται έξω από τον ατομικό μικρόκοσμό του. Η μόνη σχέση που έχει με την πολιτική υπαγορεύεται από επιθυμίες και όχι από λογική και αρχές. Μάλιστα ο μετα-πολιτικός μετάνθρωπος είναι τόσο πνευματικά κατακερματισμένος, ώστε η πολιτική συμπεριφορά του μπορεί να υπαγορεύεται από επιθυμίες, αλλά ο ίδιος μπορεί να μην έχει καν πλήρη επίγνωση του τι επιθυμεί και γιατί το επιθυμεί. Οι δημοσκοπήσεις που δείχνουν μαζική επιθυμία παραμονής στο ευρώ και στο NATO και συγχρόνως μαζική επιθυμία κατάργησης των συνεπειών του ευρώ και του NATO είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του φαινομένου.

Οι επαναστάσεις του Twitter στον αραβικό κόσμο και οι πολιτικοί του iPad, σαν τον Γιώργο Παπανδρέου, τον Αντώνη Σαμαρά, τον Άδωνι Γεωργιάδη και τη Ρένα Δούρου (δεδηλωμένη θαυμάστρια του προέδρου Ομπάμα, που είναι άλλος ένας πρόεδρος τύπου iPad), είναι εκδηλώσεις της πολιτικής μετα-ανθρωπολογίας και του φαινομένου του μετα-κράτους. Όπως έχει παρατηρήσει ο Αλεξάντερ Ντούγκιν «ένα κλασικό παράδειγμα είναι ένας τοξικομανής ως ειδικός στη στρατηγική της πολιτικής».

3. Μικροσκοπισμός: Συσσωματώσεις πνευματικά κατακερματισμένων ατόμων δημιουργούν το μετα-κράτος, που είναι μια τραγική παρωδία του κράτους, ένα φάντασμα κράτους. Στο μετα-κράτος υπάρχουν μόνο εφήμεροι και προσωρινοί θεσμοί. Οι πολιτικές και οι νομικές αρχές υπόκεινται σε συνεχείς αλλαγές και εφήμερες σκοπιμότητες, οι δε κοινοβουλευτικές διαδικασίες είναι απλώς ένα μεταμοντέρνο παιχνίδι σαν αυτά που παίζονται στο Play Station. Όπως έχει επισημάνει ο Αλεξάντερ Ντούγκιν το μετα-κράτος «είναι σαν μια πειραματική δημοκρατία τοποθετημένη στον κυβερνοχώρο ή ένα βραζιλιάνικο καρναβάλι που αντικαθιστά τη ρουτίνα με μια ρουτίνα θεάματος. Στο μετα-κράτος το σοβαρό και το επιπόλαιο εναλλάσσονται». Εξ ου και οι φαιδροί, οι χυδαίοι και οι αμόρφωτοι έχουν πρωταγωνιστικά πολιτικά αξιώματα.

Στο μετα-κράτος το μικρό κυριαρχεί στο μεγάλο. Κάθε μεγάλη αφήγηση, ιδεολογική, θρησκευτική, φιλοσοφική κ.ο.κ. περιθωριοποιείται. Γι' αυτό άλλωστε, στα κράτη που έχουν γίνει μετα-κράτη, βλέπουμε τις μεγάλες παραδοσιακές Εκκλησίες των μετα-κρατών να βυθίζονται στο «μικρό». Για παράδειγμα, σε τόσο κρίσιμους καιρούς, με τόσο έντονα και μεγάλα υπαρξιακά προβλήματα, αντί να παράγουν μεγάλο θεολογικό λόγο και εν τέλει να χριστιανοποιούν πνευματικά τους ανθρώπους, ώστε να αναδειχθούν μια διαφορετική

κοινωνία και ένα διαφορετικό πολιτικό σύστημα (δηλαδή να «εκκλησιοποιηθεί», όπως λέμε στη θεολογία, ο κόσμος), η μεν Εκκλησία της Ελλάδος λειτουργεί κυρίως σαν φιλανθρωπικό και ψυχοκατευναστικό σωματείο του ελλαδικού μετα-κράτους, σαν να πρόκειται για έναν ακόμη θεσμό παρόμοιο με τους φιλανθρωπικούς θεσμούς της κυρίας Μαριάννας Βαρδινογιάννη και του ομίλου Αλαφούζου, η δε Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως λειτουργεί κυρίως σαν ένα οικολογικό και ανθρωπιστικό κίνημα, σαν να πρόκειται για έναν ακόμη θεσμό παρόμοιο με τις πρωτοβουλίες του Τζορτζ Σόρος για την «πράσινη ανάπτυξη» και την «ανοιχτή κοινωνία». Ο συμβιβασμός τους με την ουσία του μετα-κράτους και ευρύτερα του μετα-μοντερνισμού είναι δομικός, οι δε «φιλάνθρωποι» πρωτοβουλίες τους, όσο μεγάλους προϋπολογισμούς και αν έχουν, ουσιαστικά προάγουν τον μικροσκοπισμό ως πνευματική ταυτότητα του μετα-κράτους και τον απανθρωπισμό του ανθρώπου.

Πώς εξηγείται η συντριπτική πλειοψηφία του ελλαδικού πληθυσμού να καταγράφεται στις στατιστικές ως χριστιανική και μάλιστα ορθόδοξη χριστιανική και συγχρόνως η Ελλάδα να έχει εκπέσει σε ένα μετα-κράτος με κολοσσιαία αδικία, ανεργία, φτώχεια και διαφθορά; Είναι δυνατόν αυτά να είναι έργα ορθόδοξων χριστιανών; Μάλλον κάτι δεν πάει καθόλου καλά με την κατήχηση και τον εκκλησιαστικό βίο των μελών της Εκκλησίας της Ελλάδος. Και αυτό δεν διορθώνεται με συσσίτια και φθηνές παρηγοριές.

4. Απανθρωπισμός: Στο πλαίσιο της πολιτικής μετα-ανθρωπολογίας, τονίζει ο Αλεξάντερ Ντούγκιν, κυριαρχεί ο κανόνας της αντιστροφής. Τα πάντα αντιστρέφονται: η εργασία, η αργία, η γνώση, η άγνοια, το δημόσιο και το ιδιωτικό. Η παρακολούθηση τηλεοπτικών σόου γίνεται μέρος της εργασίας (συντηρεί τον πολιτισμό και τη βιομηχανία του θεάματος, που η τελευταία σύμπραξη των τηλεοπτικών ομίλων Ant1-VICE μάς υπόσχεται ότι θα είναι ακόμη πλουσιότερη), η ενασχόληση με μικροσκοπικές και βλακώδεις λεπτομέρειες της ζωής κάποιου είναι η ουσία των ριάλιτι σόου και των lifestyle εκπομπών, η αντιστροφή ρόλων και εικόνων ανδρών και γυναικών και τα δικαιώματα των LGBT (Λεσβιών-Γκέι-Μπαϊσέξουαλ-Τρανστζέντερ) γίνονται μείζονα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα και καθήκοντα, οι πολιτικοί, αντί να είναι σεβάσματα και επιβλητικά πρόσωπα, επιλέγονται και προβάλλονται για τα νιάτα τους, τη γοητεία τους, το στυλ τους και πάνω απ' όλα (αν και δεν ομολογείται εύκολα) για την απειρία τους (είναι δε «ιδανικοί», αν κρύβουν σημαντικούς «σκελετούς» στο ντουλάπι, ώστε να υπόκεινται σε εκβιασμούς), και επίσης η σχέση θύματος-εγκληματία γίνεται ασαφής (το διακήρυξε και ο Θεόδωρος Πάγκαλος, λέγοντας «μαζί τα φάγαμε»). Αυτός είναι ο αντεστραμμένος μεταμοντέρνος κόσμος μας, ο οποίος λειτουργεί σαν μια

βασική προσωπικότητα, σύμφωνα με την ορολογία του ψυχιάτρου και ψυχαναλυτή Άμπραμ Κάρντινερ (Abram Kardiner).

5. Κατακερματισμός: Το υφολογικό και στρατηγικό οπλοστάσιο του κόμματος στην εποχή της μετα-πολιτικής μετα-ανθρωπότητας είναι η μόδα, οι δημόσιες σχέσεις και οι διαδραστικές τεχνολογίες πληροφοριών. Στη γαλλική το μοδάτο και μοντέρνο λέγεται «branche», που σημαίνει κατά λέξη συνδεδεμένος. Αντίστοιχα, στα ελληνικά, το μοδάτο και μοντέρνο λέγεται ότι είναι «του συρμού». Η μόδα και η τεχνολογία αλλάζουν γρήγορα και αυτός που είναι «συνδεδεμένος» (branche), ή έχει ανέβει στον «συρμό», αλλάζει μαζί τους. Δεν υπάρχουν για αυτούς παραδόσεις, αιωνιότητα, υπεριστορικές αξίες, ούτε καν χθες, σήμερα και αύριο, αλλά υπάρχει μόνο ένα «τώρα». Για αυτό, άλλωστε, ψηφίζουν νομοσχέδια χιλιάδων σελίδων και τεράστιων επιπτώσεων με διαδικασίες φραπέ, αρνούνται δε κάθε συζήτηση για θέματα αρχών, μεγάλων αφηγήσεων, παραδόσεων και τελικά υπαρξιακής στρατηγικής.

Σε αυτό το πλαίσιο ακόμη και η φωτογραφία του Τσε Γκεβέρα γίνεται εμπορικό προϊόν του συρμού. Ο δε παναριστερός όμιλος «Νίκος Μπελογιάννης», τον οποίο σκέφθηκαν να δημιουργήσουν η βουλευτής Ρένα Δούρου του ΣΥΡΙΖΑ, ο βουλευτής Πέτρος Παπακωνσταντίνου, στέλεχος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, και ο Νίκος Μπογιόπουλος, δημοσιογράφος του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ», είναι ένα ακόμη φαινόμενο της μετα-πολιτικής μετα-ανθρωπότητας, διότι αναβιώνει, επί το μεταμοντέρνον μάλιστα, την ιστορική αποστολή του Νίκου Μπελογιάννη. Στη δεκαετία του 1940, εν μέσω του ελληνικού εμφυλίου πολέμου και του Ψυχρού Πολέμου, οι Βρετανοί σκέφθηκαν ότι θα ήταν καλή ιδέα η διαχείριση του ελληνικού πολιτικού συστήματος μέσω της δημιουργίας ενός μεγάλου αριστερού κόμματος στα πρότυπα του βρετανικού Εργατικού Κόμματος, ώστε να σταθεροποιηθεί και να ελεγχθεί το ελληνικό πολιτικό σύστημα (και βεβαίως να αφομοιωθεί πλήρως η επαναστατική αριστερά και να αποκλειστούν οι Ρώσοι-Σοβιετικοί). Αυτή ήταν η στρατηγική αποστολή του Μπελογιάννη, την οποία όμως τότε κάποιοι Αμερικανοί και Έλληνες ούτε κατανόησαν, ούτε ενέκριναν, ούτε εμπιστεύθηκαν και έτσι ο Μπελογιάννης εκτελέστηκε το 1952, καθώς επιβλήθηκε η γραμμή των σκληροπυρηνικών χοντροκέφαλων πολιτικών «κάου μπούις» των ΗΠΑ του 1950, παρ' ό,τι 159 βουλευτές της Μεγάλης Βρετανίας ζήτησαν τότε να μην εκτελεστεί ο Μπελογιάννης. Στις αρχές του 1950 το αμερικανικό κατεστημένο δεν γνώριζε ακόμη τη σημασία της «ήπιας δύναμης» (soft power) και την υψηλή βρετανική τέχνη της πολιτικής ίντριγκας και σκεπτόταν με απλοϊκούς μανιχαϊκούς όρους. Από τότε έμαθαν και οι

κάου μπόις την τέχνη της βρετανικής διπλωματίας και πλέον οι ΗΠΑ ασκούν «ήπια δύναμη». Σήμερα λοιπόν ένας παναριστερός όμιλος «Νίκος Μπελογιάννης», με τη χαριτωμένη ΣΥΡΙΖέα Δούρου, τον κομμουνιστή Μπογιόπουλο και τον επαναστάτη Πέτρο Παπακωνσταντίνου, είναι πρώτης τάξεως εργαλείο για τη μεταμοντέρνα ένταξη της ελλαδικής αριστεράς στον «λείο χώρο» (l' espace lisse), υπό τη φωτογραφία μάλιστα ενός ντόπιου ιδεολογικού μάρτυρα. Οι ΗΠΑ πλέον κατανοούν και στηρίζουν το σχέδιο «Νίκος Μπελογιάννης»...

Μεταφιλελεύθερες συνιστώσες

Ο φιλελευθερισμός στο ανώτατο στάδιό του, δηλαδή στη φάση που πλέον έχει εξελιχθεί στον μεταφιλελευθερισμό, έχει μια δεξιά συνιστώσα, τύπου «Νέας Δημοκρατίας» του Αντώνη Σαμαρά, και μια αριστερή συνιστώσα, τύπου ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τσίπρα (θα αναφέραμε και το ΠΑΣΟΚ του Ευάγγελου Βενιζέλου, αν δεν ήταν τόσο πολιτικώς ασήμαντο). Η «Νέα Δημοκρατία» υπό τον Αντώνη Σαμαρά αποτελεί την πιο προχωρημένη έκφραση του μεταφιλελευθερισμού στην Ελλάδα εκ μέρους της κεντροδεξιάς. Η σταδιακή μετατροπή πολιτικών προσώπων και πολιτών σε ρομπότ, υπό τη μεταφιλεύθερη έννοια, και η καθιέρωση της οικονομίας ως πεπρωμένου αποτελούν τον πυρήνα του προγράμματος της κυβέρνησης Σαμαρά. Εξ ου και στη σημερινή «Νέα Δημοκρατία» υπάρχουν μόνο πολιτικά ρομπότ της Τρόικας και μερικοί καταθλιπτικοί παλαιονεοδημοκράτες.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, υπό τον Αλέξη Τσίπρα και μια ομάδα πολιτικών προσώπων που εκκολάφθηκαν από τον ΠΑΣΟΚικό ομορτισμό και την ΠΑΣΟΚική υποκρισία, αποτελεί την πιο προχωρημένη αριστερή εκδοχή του μεταφιλελευθερισμού στην Ελλάδα. Για όσους γνωρίζουν πολιτική επιστήμη ο ΣΥΡΙΖΑ έχει πλέον στρατευθεί σε αυτό που διεθνώς ονομάζεται «σοσιαλισμός του τρίτου δρόμου» ή απλά «Τρίτος Δρόμος».

Ο «σοσιαλισμός του τρίτου δρόμου» ή απλά «Τρίτος Δρόμος» είναι ένας προσανατολισμός της σοσιαλδημοκρατίας που επιχειρεί έναν δομικό συμβιβασμό με τον μεταφιλελευθερισμό. Πρωτεργάτης αυτού του προσανατολισμού είναι ο Άγγλος κοινωνιολόγος Άντονι Γκίντενς (Antony Giddens), ο οποίος έχει τιμηθεί με τον τίτλο του βαρόνου από τη βασίλισσα Ελισάβετ Β΄ της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτός ο προσανατολισμός ονομάστηκε τρίτος δρόμος, διότι είναι κάτι μεταξύ της κλασικής σοσιαλδημοκρατίας και του αμερικανικού (γενικότερα αγγλοσαξονικού) (μετα)φιλελευθερισμού, όπως τον εξηγήσαμε

στην αρχή αυτού του άρθρου. Οι υποστηρικτές του τρίτου δρόμου προτείνουν μια σύνθεση μεταξύ των σοσιαλδημοκρατών και των φιλελεύθερων δημοκρατών, με θεμέλιο και επίκεντρο τις κοινές ιδεολογικές ρίζες τους στον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και την κοινή απέχθειά τους προς τον συντηρητισμό και τον αριστερό εξτρεμισμό.

Σύμφωνα με τον Γκίντενς ο σκοπός των σοσιαλιστών του τρίτου δρόμου είναι η συνεργασία των σοσιαλδημοκρατών και των φιλελεύθερων για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής κοινωνίας βασισμένης στην ιδεολογία των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων», στη διατήρηση του ιδιοκτησιακού δικαιώματος και σε μια τροποποίηση της δυνατότητας οικονομικών παρεμβάσεων της κυβέρνησης και του μηχανισμού ανακατανομής του πλούτου μέσα σε, εκ των προτέρων, προσδιορισμένα όρια. Με άλλα λόγια, στο οικονομικό πεδίο, οι σοσιαλιστές του τρίτου δρόμου δεν αμφισβητούν το status quo, αλλά επισημαίνουν στους φιλελεύθερους ότι πρέπει να υπάρχουν μεγαλύτερα -αν και σαφώς καθορισμένα- όρια οικονομικής παρέμβασης των κυβερνήσεων και ανακατανομής του εισοδήματος, προκειμένου να συντηρείται καλύτερα και με μεγαλύτερη ασφάλεια το ιδρυμένο σύστημα. Ως προς το φιλελεύθερο ιδεολόγημα των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και την αποδόμηση ή απαξίωση των παραδοσιακών συλλογικών ταυτοτήτων και του προνεωτερικού «ιερού» οι σοσιαλιστές του τρίτου δρόμου ουσιαστικά προσυπογράφουν τον μεταφιλελευθερισμό.

Επίσης, σε αντίθεση προς τους κλασικούς σοσιαλδημοκράτες και ιδίως προς τους Ευρωπαίους κομμουνιστές, οι σοσιαλιστές του τρίτου δρόμου διάκινται ευμενώς προς τις ΗΠΑ, κάνουν φιλοαμερικανικές δηλώσεις του ενός ή του άλλου είδους, και ευνοούν την ενίσχυση της Ατλαντικής Συμμαχίας (βεβαίως ορισμένοι υπέρμαχοι της παλαιάς Αριστεράς μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζουν την κατάργηση των ΝΑΤΟϊκών βάσεων στην Ελλάδα χωρίς όμως να προτείνουν κανέναν εναλλακτικό γεωστρατηγικό προσανατολισμό για την Ελλάδα, όπως θα ήταν λ.χ. μια ελληνο-ρωσική στρατιωτική και οικονομική συμμαχία, και άρα αποτελούν απλώς περιπτώσεις ανοησίας ή ψηφοθηρίας μέσα στον όλο ΣΥΡΙΖΑ του «Τρίτου Δρόμου»).

Οι θέσεις και οι δηλώσεις του προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξη Τσίπρα, υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπέρ των ΗΠΑ του Ομπάμα (ενός προέδρου-υπηρέτη της τραπεζοκρατορίας), υπέρ της συνεννόησης με την Ευρωζώνη (υπέρ-κράτος της ΕΚΤ) και υπέρ της προώθησης της μεταφιλελεύθερης ατζέντας περί «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και περί της αποδόμησης/ιδιωτικοποίησης των μεγάλων συλλογικών παραδόσεων και

ταυτοτήτων, σε συνδυασμό με την ομορτωτιστική στάση του προς το «Καραμανλικό μπλοκ» και προς την Εκκλησία της Ελλάδος (τη στιγμή που, συνεπής με το μεταφιλελεύθερο πρόταγμα του, απέρριψε το εκκλησιαστικό μυστήριο του Βαπτίσματος για το παιδί του), δείχνουν σαφώς ότι έχει υιοθετήσει τον σοσιαλισμό του τρίτου δρόμου και έτσι επιχειρεί να καταστήσει τον ΣΥΡΙΖΑ την αριστερή συνιστώσα του παγκόσμιου μεταφιλελεύθερου μονόλογου.

Ο Τσίπρας ως πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ και η Δούρου ως συντελεστής της ιδέας για την παναριστερή οργάνωση «Νίκος Μπελογιάννης» ολοκληρώνουν, με τον πιο προχωρημένο τρόπο, το βρετανικό σχέδιο που είχε αναπτυχθεί στα τέλη του 1940 και στις αρχές του 1950 για τη συγκέντρωση όλων των ελληνικών αριστερών δυνάμεων μέσα σε ένα διαχειρίσιμο μεγάλο κόμμα στο πρότυπο του βρετανικού Εργατικού Κόμματος. Τώρα πλέον και η κυβέρνηση των ΗΠΑ, ειδικά υπό τον Ομπάμα και υπό το πρίσμα της θεωρίας του Τζόζεφ Νάι Τζούνιορ (Joseph Nye Junior) περί «ήπιας δύναμης» και «έξυπνης δύναμης», ενισχύει τον «σοσιαλισμό του τρίτου δρόμου» ως ένα εργαλείο άσκησης «ήπιας δύναμης». Από την άλλη πλευρά η Νέα Δημοκρατία -η οποία άλλωστε από την ίδρυσή της ήταν το «ορθόδοξο» κόμμα του ευρωατλαντισμού στην Ελλάδα και υπόδειγμα πνευματικής πενίας- έχει, υπό την προεδρία του Αντώνη Σαμαρά, γίνει το κόμμα της ωμής ρομποτοποίησης της πολιτικής, των αγοριών της Μυκόνου και του στυλ, που μπερδεύουν το πνεύμα με το οινόπνευμα (τύπου Άρη Σπηλιωτόπουλου και Δημήτρη Αβραμόπουλου), των εκκολαπτόμενων νέων αστέρων της διαπλοκής και των ασήμαντων τιτιβισμάτων (τύπου Άδωνι Γεωργιάδη), καθώς και των παγίων κληρονομικών βουλευτών της παλαιάς Δεξιάς, των οποίων το μεγαλύτερο προσόν είναι το οικογενειακό τους επώνυμο (τύπου Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη).

Αντιπρόταση ο επαναστατικός συντηρητισμός

Ο πρωτοπόρος Ρώσος θεωρητικός Αλεξάντερ Ντούγκιν έχει επισημάνει την ιστορική ήττα του φασισμού και του Μαρξισμού και τη βαθύτατη κρίση και μετάλλαξη του φιλελευθερισμού, επισημαίνοντας έτσι την ανάγκη υπέρβασης και των τριών βασικών ιδεολογιών προς αναζήτηση της «τέταρτης πολιτικής θεωρίας», όπως επιγράφεται το ομώνυμο βιβλίο του («The Fourth Political Theory», Arktos Media Ltd, 2012).

Ο φασισμός, υπό την έννοια της προάσπισης του κράτους ως θεσμού συλλογικής ταυτότητας και παράδοσης, μπορεί να αποτελέσει σημαντική αμφισβήτηση του

μεταφιλελευθερισμού, αλλά αποτελεί ιστορικώς ηττημένη ιδεολογία και στιγματισμένη από την εγκληματική διαστροφή του από τον ναζισμό και τον ρατσισμό. Ο Μαρξισμός, υπό την έννοια της προάσπισης της κοινωνικής τάξης ως θεσμού συλλογικής ταυτότητας και παράδοσης, μπορεί να αποτελέσει σημαντική αμφισβήτηση του μεταφιλελευθερισμού, αλλά επίσης αποτελεί ιστορικώς ηττημένη ιδεολογία και στιγματισμένη από την αποτυχία του σοβιετικού συστήματος.

Μια ολοκληρωμένη πολιτική απάντηση στον μεταφιλελεύθερο μονόλογο μπορεί να προέλθει από ένα κίνημα επαναστατικού συντηρητισμού, υπό το πρίσμα του σύγχρονου ευρασιατικού κινήματος και της ελληνικής -αρχαίας και βυζαντινής- πνευματικότητας (σχετικά βλ. το βιβλίο μου «The Hesychastic Illuminism and the Theory of the Third Light», που θα εκδοθεί από τον αγγλικό εκδοτικό οίκο White Crane Publishing Ltd μέσα στο 2013).

Ο όρος «επαναστατικός» εν προκειμένω δηλώνει την αμφισβήτηση του status quo, δηλαδή την πρόταση ενός διαφορετικού συστήματος και όχι απλά την πρόταση εναλλακτικών τρόπων διαχείρισης του ιδρυμένου συστήματος. Ο όρος «συντηρητισμός» δηλώνει τον σεβασμό στην παράδοση και γενικά στις διαφορετικές συλλογικές ταυτότητες-κουλτούρες.

Με τον όρο «παράδοση» εννοούμε τη μεταφορά ενός αιώνιου νοήματος από το παρελθόν, δια του παρόντος, στο μέλλον. Στο πλαίσιο της παράδοσης η αιωνιότητα συνυπάρχει με τον χρόνο και μάλιστα προσδιορίζει την πορεία του χρόνου και τη σημασία του παρόντος, όπως το έχει εξηγήσει ο κλασικός Έλληνας φιλόσοφος Πλωτίνος στο σύγγραμμά του «Περί Αιώνος και Χρόνου». Έτσι π.χ. το τι πρέπει να κάνει ο πολιτικός στο εκάστοτε «σήμερα» δεν πρέπει να προσδιορίζεται απλώς από εφήμερες συνθήκες και σκοπιμότητες, αλλά από μια αιώνια αλήθεια, στην οποία ο πολιτικός, ως φορέας της παράδοσης της κοινωνίας του, πρέπει να αναφέρεται και να λογοδοτεί.

Δημοσιευμένο στις 16-08-2013 στο <http://www.drachmi5.gr/nikolaos-laos>